

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในวรรณคดีมรดก มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในวรรณคดีมรดก และเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในวรรณคดีมรดก เรื่องขุนช้างขุนแผน และพระอภัยมณี ฉบับหอสมุด ผู้วิจัยได้อ่านวิเคราะห์ วรรณคดีทั้ง 2 เรื่อง ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์และการวิเคราะห์จากลักษณะของ ข้อความ บทสนทนา พฤติกรรม ต่างๆ รวมไปถึงแนวคิด ทศนะ ที่ตัวละครแสดงออกมา แล้วนำผลที่ได้ไปเขียนแบบการพรรณนาวิเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในวรรณคดีมรดก เรื่องขุนช้างขุนแผน และพระอภัยมณี ฉบับหอสมุดแห่งชาติ พบว่าตัวละครทั้ง 5 ตัว แสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งปรากฏองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ตามคุณลักษณะต่างๆ ของตัวละครในแต่ละเรื่องมีความโดดเด่น ของการแสดงออกถึงความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน ตามความประสงค์ของผู้ประพันธ์ที่ต้องการให้ตัวละครมีบุคลิกที่แตกต่างกัน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในวรรณคดีมรดก จากการศึกษาวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนและพระอภัยมณี พบว่า ตัวละครในวรรณคดีทั้ง 2 เรื่อง ปรากฏความฉลาดทางอารมณ์ในด้านต่างๆ สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ขุนแผน ขุนแผนมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการตระหนักรู้ตนเองเด่นชัดที่สุด กล่าวคือ ขุนแผนมีความมั่นใจในตนเองมั่นใจในความรู้ความสามารถที่ตนมีอยู่ ความฉลาดทางอารมณ์ที่ปรากฏรองลงไปคือการควบคุมตนเองเด่นชัดในด้านของการแสดงความรักชอบในการกระทำของตนเอง มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดี ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ของขุนแผนในด้าน

อื่นๆ สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านทักษะทางสังคม การสร้างแรงจูงใจและการเอาใจเขามาใส่ใจเราตามลำดับ

แต่ความบกพร่องทางอารมณ์ของขุนแผน ได้แก่ ขุนแผนมีพฤติกรรมเอาแต่ใจตนเอง วู่วาม ขุนแผนมักแสดงความก้าวร้าวอาฆาตเค้น โดยมักจะข่มขู่ ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่าตนหรือแม้กระทั่งฆ่าผู้อื่นที่กระทำหรือกล่าวหาทำให้ขุนแผนไม่พอใจ เมื่อขุนแผนโมโหจะไม่สามารถควบคุมตนเองได้หากขุนแผนเค้นเคืองผู้ใดขุนแผนก็มักแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งวาจาและทำร้ายร่างกายผู้อื่น

1.2 ขุนช้าง ขุนช้างมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการสร้างแรงจูงใจเด่นชัดที่สุด กล่าวคือ ขุนช้างมีความมุ่งมั่นที่จะไปถึงเป้าหมายของตนเองอย่างไม่ย่อท้อ และสามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้นกับตนเองได้ ความฉลาดทางอารมณ์ที่ขุนช้างมีรองลงไปคือการตระหนักรู้ตนเอง ขุนช้างมีความมั่นใจในตนเองเพียงอย่างเดียวคือมั่นใจในฐานะที่ร่ำรวยของตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ในด้านอื่นๆ สามารถเรียงลำดับดังนี้ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ด้านการควบคุมตนเอง และด้านทักษะทางสังคม

ส่วนความบกพร่องทางอารมณ์ของขุนช้างก็มี ดังนี้ ขุนช้างมีพฤติกรรมที่เอาแต่ใจตนเอง ไม่สามารถควบคุมอารมณ์มีจิตใจที่อ่อนไหวและความต้องการของตนเองได้และไม่คำนึงถึงจริยธรรมไม่มีความกล้าแสดงออก ขาดความกล้าในการเผชิญกับปัญหา ไม่มีความรับผิดชอบขาดความมั่นใจในตนเอง นอกจากนี้ขุนช้างยังช่วยเหลือตนเองได้น้อย

1.3 นางวันทอง นางวันทองมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการตระหนักรู้ตนเองเด่นชัด กล่าวคือ มีเหตุผลและมีสติ ความฉลาดทางอารมณ์ที่ปรากฏรองลงไปคือด้านการควบคุมตนเองนางวันทองมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์ในด้านอื่นๆ สามารถเรียงลำดับดังนี้ด้านการสร้างแรงจูงใจและการเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ด้านความบกพร่องทางอารมณ์ของนางวันทอง ได้แก่ การกระทำที่เอาแต่ใจตนเองมีความอาฆาตเค้น ความก้าวร้าวโดยที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มีจิตใจอ่อนไหวทั้งยังช่วยเหลือตนเองได้น้อยเมื่อพบปัญหาไม่กล้าตัดสินใจและขาดความกล้าในการเผชิญกับปัญหา

1.4 พระอภัยมณี พระอภัยมณีมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการตระหนักรู้ตนเองเด่นชัดที่สุด คือมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ที่ปรากฏรองลงไปคือด้านทักษะทางสังคม ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเราคือการแสดงความเห็นใจผู้อื่น ด้านการควบคุมตนเองและด้านการสร้างแรงจูงใจ คือสามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้อื่นตามลำดับ

แต่ความบกพร่องทางอารมณ์ของพระอภัยมณีก็มี ได้แก่ พระอภัยมณีมีจิตใจอ่อนไหว ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มักกระทำตามใจตนเองอยู่เสมอบ่อยครั้งเรียกร้องสิ่งต่างๆ จากผู้อื่น ทั้งยังขาดความกล้าหาญในการเผชิญกับปัญหา

1.5 นางสาวรรณมาลี นางสาวรรณมาลีมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านทักษะทางสังคมเด่นชัดที่สุดคือ มีความกล้าหาญแสดงออกถึงภาวะผู้นำ สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาคือ ความฉลาดทางอารมณ์ที่ปรากฏรองลงไปคือการตระหนักรู้ตนเอง คือมีเหตุผลและใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา การสร้างแรงจูงใจและการควบคุมตนเอง ตามลำดับ

แต่ความบกพร่องทางอารมณ์ของนางสุวรรณมาลีปรากฏดังนี้ นางสาวรรณมาลีแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏว่าเป็นคนที่หึงหวงและน้อยใจ มีความก้าวร้าว และไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์เมื่อเกิดความรู้สึกเสียใจบ่อยครั้งที่นางร้องไห้คร่ำครวญและสลับไป

2. การอบรมเลี้ยงดูที่ตัวละครได้รับ จากการวิเคราะห์รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครพบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่ตัวละครในเรื่องขุนช้างขุนแผนและพระอภัยมณีได้รับ ดังนี้

2.1 ขุนแผน ได้รับการเลี้ยงดูจาก บิดา มารดา ญาติ และท่านจรัล รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับมากที่สุดคือ อบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว รองลงไปที่การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลตามลำดับ

2.2 ขุนช้าง ขุนช้างได้รับการเลี้ยงดูจาก บิดา มารดา ญาติ และแม่นม รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับมากที่สุดคือ อบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ การอบรมเลี้ยงดูที่ขุนช้างได้รับรองลงไปที่การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเร็ว และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ตามลำดับ

2.3 นางวันทอง นางวันทอง ได้รับการเลี้ยงดูจาก บิดา มารดา ญาติและพี่เลี้ยง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับมากที่สุดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ตามลำดับ

2.4 พระอภัยมณี ได้รับการเลี้ยงดูจาก บิดา มารดา แม่นมและพี่เลี้ยง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่พระอภัยมณีได้รับมากที่สุดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ รองลงไปที่การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเร็ว และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนตามลำดับ

2.5 นางสาวรรณมาลี นางสาวรรณมาลี ได้รับการเลี้ยงดูจาก บิดา มารดา แม่นมและพี่เลี้ยง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่นางสุวรรณมาลี ได้รับมากที่สุดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล รองลงไปที่การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเร็วและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ตัวละครได้รับในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน และพระอภัยมณี ข้างต้นสามารถอภิปรายผลการศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในวรรณคดี

ผลการวิจัยพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในวรรณคดีมรดก พบว่าตัวละครในวรรณคดีทั้งสองเรื่องมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเองมากที่สุด ได้แก่ขุนแผน นางวันทอง พระอภัยมณี ความฉลาดทางอารมณ์ที่ตัวละครมีรองลงไป คือ การสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ ขุนช้าง และความฉลาดทางอารมณ์ด้านความกล้าหาญ มีความเป็นผู้นำ ได้แก่ นางสุวรรณมาลีและขุนแผน จากข้อสรุปนี้อภิปรายได้ว่า ตัวละครมีความฉลาดทางอารมณ์ในแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป ตัวละครมีความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นของตนเองตามสถานการณ์ที่พบเจอ ซึ่งความฉลาดของบุคคลนั้นจะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาวะ ประสบการณ์และรูปแบบการเลี้ยงดูที่ได้รับในวัยเด็ก ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดของ Goleman (1998) ที่ว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นผลรวมของบุคคลในด้านความสามารถ (ability) และลักษณะทางจิต (trait) ที่เกิดจากการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็กเรื่อยไป และเกี่ยวข้องกับนิสัย การคิด ความรู้สึกที่สะสมต่อเนื่องมานาน และต้องใช้เวลาในการฝึกฝนโดยประสบการณ์ และการมีแรงจูงใจที่ดีต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โดยความฉลาดทางอารมณ์เป็นผลรวมของหลายองค์ประกอบ เช่น การอบรมเลี้ยงดู ภาวะแวดล้อม วัฒนธรรม การเรียนรู้ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ บุคลิกภาพที่มีผลต่อพัฒนาการทางสังคม อารมณ์และสติปัญญาของบุคคล

ขุนแผนเป็นตัวละครที่มีความโดดเด่นและมีความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 5 องค์ประกอบ ทำให้ขุนแผนมีลักษณะของผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สอดคล้องกับ แนวคิดของ ทศพร ประเสริฐสุข (2542:21) ที่ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่ตระหนักรู้ถึงความคิดของตนเองและของผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และระอคอยการตอบสนองของตนเองได้ สามารถสร้างกำลังใจในการเผชิญกับอุปสรรคข้อขัดแย้งต่างๆ รู้จักจัดความเครียดนำความคิดและการกระทำของตนไปใช้ในการงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามจนประสบความสำเร็จในแต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าตัวละครจะมีความฉลาดทางอารมณ์ไปเสียทั้งหมด ตัวละครที่มีความฉลาดทางอารมณ์ก็มีความบกพร่องทางความฉลาดทางอารมณ์ในบางเรื่อง เช่น ขุนแผนมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการตระหนักรู้ตนเอง แต่ขุนแผนก็มีความบกพร่องในด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง อาจกล่าวได้ว่าเพราะตัวละครมีลักษณะของความเป็นมนุษย์ มีความรู้สึก รัก

โลก โกรธ หลง ดังที่แสดงความก้าวร้าวต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นปรกติของมนุษย์ที่มีได้สมบูรณ์แบบในทุกด้าน เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมมีข้อบกพร่องในตนเอง อย่างไรก็ตามเมื่อมนุษย์เกิดปัญหาและรู้จักใช้ปัญญากำกับในการแสดงออกทางความฉลาดทางอารมณ์ แม้ว่าตัวละครจะมีข้อบกพร่องทางความฉลาดทางอารมณ์ก็สามารถควบคุมตนเองได้ เช่น ชุนแผนเมื่อเกิดอารมณ์โกรธจนอยากจะฆ่านางวันทองให้ตาย ก็สามารถยับยั้งความรู้สึกของตนเองได้ สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชวรมุนี (ประยูร ธรรมจิตโต, 2543:7) กล่าวถึง ความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นการใช้อย่างปัญญาแก้ปัญหาในการแสดงออกทางอารมณ์ที่ออกมาให้มีเหตุผลในแต่ละสถานการณ์ โดยถือว่าอารมณ์หรือความรู้สึกนั้นเป็นพลังให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งถ้าพลังขาดปัญญากำกับก็จะเป็นพลังดาบอด ปัญญาจึงเป็นสิ่งที่จะนำมากำกับชีวิตเราให้แสดงออกเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ซึ่งหากจะพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วก็จะพบว่าหลักการกำหนดจิตใจในพระพุทธศาสนามีความเกี่ยวพันกับความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ด้วย

พระอภัยมณีและนางสุวรรณมาลีปรากฏความฉลาดทางอารมณ์ในด้านทักษะทางสังคม กล่าวคือ พระอภัยมณี มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้อื่น พฤติกรรมของพระอภัยมณี เป็นไปตามแนวคิดของ Salovey and Mayer (2544) ที่กล่าวว่า การมีแรงจูงใจในตนเอง เป็นความสามารถในการใช้อารมณ์ให้เป็นแรงจูงใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายและเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความสนใจสิ่งต่างๆ มีแรงจูงใจและความคิดสร้างสรรค์ ส่วนนางสุวรรณมาลีนั้นปรากฏด้านทักษะทางสังคมเด่นชัดที่สุดคือ มีความกล้าหาญแสดงออกถึงภาวะผู้นำ ในการทำศึกนางมีความแข็งแกร่งและเด็ดเดี่ยวยิ่งกว่าพระอภัยมณีเสียอีก

ทั้งนี้ เป็นไปตาม ทฤษฎีของ Daniel Goleman (1998) กล่าวว่า ความคล่องแคล่วในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์จากความร่วมมือของผู้อื่น มีความเป็นผู้นำและโน้มน้าว ผลักดันกลุ่มได้ดี ลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์ของพระอภัยมณีและนางสุวรรณมาลีที่ปรากฏในทุกพฤติกรรมล้วนเป็นผลมาจากการหล่อหลอมจากหลายองค์ประกอบ เช่น รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่พบเจอในวัยเด็ก ตลอดจนการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการไม่ว่าจะเป็นการเล่นแบบจากบุคคลหรือสิ่งต่างๆรอบตัว

ตัวละครในวรรณคดีทั้งสองเรื่องมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเองมากที่สุดเหมือนกัน ตัวละครมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมั่นใจ มีสติรู้ทันอารมณ์ความรู้สึกของตนเองมีเหตุผลที่ถูกต้องในการกระทำ และสามารถประเมินความสามารถของตนเองได้ปรากฏในทุกตัวละคร ดังเช่นชุนแผนและพระอภัยมณีเป็นตัวละครที่ปรากฏพฤติกรรมเด่นชัดที่สุด คือ มีความมั่นใจในตนเอง อาจกล่าวได้ว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะชุนแผนและพระอภัยมณีนี้นับว่ามีวิชาความรู้ความสามารถเป็นเพราะได้เรียนวิชาจนกระทั่งเกิดความชำนาญ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ประจักษ์ ประภาพิตยากร (2517) ที่ผลการวิจัยพบว่า ขุนแผนเป็นนักรบ ช่างสังเกต มีความฉลาด ใฝ่ใจในการศึกษา มีวาจาอ่อนหวานนุ่มนวลต่อผู้อื่น เป็นมิตร มีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ซื่อตรงต่อเพื่อนน้ำมิตร เจ้าผู้ กล่าวหาญ เกือบขาด คัดสินใจเร็ว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ภูระหงษ์ (2525) ได้วิจัยเรื่องพระอภัยมณี พระเอกศิลปิน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าพระอภัยมณี เป็นตัวละครที่มีบุคลิกทางกายภาพทางกายและทางใจ ในการศึกษาพฤติกรรมของพระอภัยมณี จะเห็นค่านิยมของพระอภัยมณีในเรื่องความสำคัญของวิชาความรู้ ค่านิยมความซื่อสัตย์และกตัญญู มีค่านิยมในรูปโฉมของสตรีและเป็นผู้มีความรักศักดิ์ศรี ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันจุฬา ศรีลัมพ์ (2550) ที่พบว่า ตัวละครในนวนิยายวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน(ซีไรต์) ทั้ง 9 เรื่อง ปรากฏลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน เช่น การตระหนักรู้และควบคุม อารมณ์ของตนเอง มีการรู้จักการสร้างแรงจูงใจ การมีความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง มีการ ตระหนักถึงอิทธิพลทางสังคมและการเมืองเพื่อเสริมทักษะการเป็นผู้นำ ความสามารถจัดการ อุปสรรคได้อย่างเหมาะสม การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสามารถสร้างพลังความสามัคคีในสังคม

ดังนั้นความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงสำคัญในการควบคุมอารมณ์ของมนุษย์ที่ ปรากฏในรูปแบบของการแสดงออกทางพฤติกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของพระราชวรมนี (ประยูร ธรรมจิตโต. ,2546) ที่กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นการใช้สติปัญญาควบคุมการ แสดงอารมณ์ที่ออกมาให้มีเหตุผลเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาในแต่ละสถานการณ์ เป็น ตัวบ่งชี้สำคัญในการกำกับชีวิตของบุคคลให้แสดงออกเป็นไปในทางที่ถูกต้อง อันปรากฏออกมาใน รูปแบบของการแสดงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับ แนวความคิดของ Daniel Goleman (1995 : 45-46) ที่ชี้ให้เห็นว่าทำไมบุคคลที่มีความฉลาดทาง ปัญญาสูงไม่สามารถ ประสบความสำเร็จในชีวิต ในขณะที่บางคนมีความฉลาดทางปัญญาธรรมดา กลับเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตสูงสุด นั่นเป็นเพราะมนุษย์เราต้องมีสติปัญญาและความ ฉลาดทางอารมณ์ควบคู่กันไปจึงจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข

จึงสรุปได้ว่าพฤติกรรมของตัวละครจากวรรณคดีทั้งสองเรื่อง แสดงให้เห็นว่าทุกตัว ละครใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและแสดงความรับผิดชอบ มีความเป็นผู้นำ มีความมุ่งมั่นไปให้ ถึงเป้าหมาย และตัวละครไม่ได้มีเฉพาะความฉลาดทางอารมณ์เท่านั้น ตัวละครก็มีความบกพร่อง ทางอารมณ์ควบคู่กันไปด้วย ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูที่ตัวละครได้รับ ในวัยเด็กซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละคร

จากการศึกษาจึงกล่าวได้ว่าพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกถึงลักษณะความฉลาด ทางอารมณ์ ตัวละครเอกของเรื่องมักมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ที่

โดดเด่น ส่วนตัวละครอื่นในเรื่องนั้น พบว่ามีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะความฉลาดทางอารมณ์แต่ไม่โดดเด่นมากหรือไม่มีเลย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลิกและนิสัยของตัวละครที่ผู้ประพันธ์ได้กำหนดไว้

การอบรมเลี้ยงดูที่ตัวละครในวรรณคดีได้รับ

จากการวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน และพระอภัยมณี พบว่าตัวละครที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเร็วมากที่สุด ได้แก่ ขุนแผน ส่วนพระอภัยมณี และขุนช้างถูกอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจมากที่สุด จากผลการวิจัยอภิปรายได้ว่า การที่ขุนแผนมีคุณลักษณะโดดเด่น ด้านมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าหาญ มีความรับผิดชอบ และมีอิสระในการคิดและตัดสินใจ เป็นไปตามแนวคิดของ Atkinson (1966) ที่กล่าวว่า เด็กที่ได้รับการฝึกฝนให้พึ่งตนเองมากจะมีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถคิดตัดสินใจได้ ทำให้เขามีความรู้สึกเป็นอิสระไม่สับสน และมีพัฒนาการด้านต่างๆ อย่างราบรื่น ผิดกับเด็กที่ได้รับการฝึกฝนให้พึ่งตนเองน้อย ซึ่งไม่เป็นของตัวเอง ไม่สามารถคิดและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง แต่ก็มีความต้องการเป็นอิสระตามธรรมชาติแห่งวัย ทำให้เด็กมีความสับสน พ่อแม่จึงควรฝึกให้เด็กพึ่งตนเองด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กกระทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าขุนแผนได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากมารดาเพียงคนเดียวทำให้ขุนแผนมักทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง โดยได้รับคำแนะนำและฝึกฝนจากมารดา ส่งผลให้ขุนแผนสามารถช่วยเหลือตนเองได้เร็ว ซึ่งได้สอดคล้องกับการวิจัยของมัลลวี่ร์ อดุลวัฒน์ศิริและวรศรา ศรีสวัสดิ์ (2538) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและพึ่งตนเองร่วมกันมีการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองและแบบรักสนับสนุน และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองมีการปรับตัวได้น้อยที่สุด

จากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความฉลาดทางอารมณ์ของขุนแผนในด้านมีความมั่นใจในตนเองความสามารถเพราะได้เรียนวิชาจนเกิดความชำนาญแล้วนอกจากยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังเช่น การเลี้ยงดูของครอบครัว ประสบการณ์ที่ตัวละครได้รับ ทั้งนี้เป็นไปตามทฤษฎีของ Eysenck (1994) ที่เสนอเชาวน์ทางสังคม (social intelligence) ว่าความฉลาดทางอารมณ์นั้น เป็นผลรวมของหลาย ๆ ตัวแปรด้วยกัน อาทิ แรงจูงใจ อาหาร ปัจจัยทางวัฒนธรรม ครอบครัว การศึกษา บุคลิกภาพ สุขภาพ ประสบการณ์ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนการอบรมเลี้ยงดูที่ พระอภัยมณี และขุนช้างได้รับคือการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจทำให้ตัวละครมักจะแสดงอารมณ์ที่อ่อนไหวง่าย ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ บ่อยครั้งที่ตัวละครจะยึดตัวเองเป็นหลักมุ่งแต่จะให้คนรอบข้างตอบสนองความต้องการของตัวเองฝ่ายเดียว ไม่สนใจความรู้สึกหรือความคิดความต้องการของคนอื่นๆ ดังที่พระอภัยมณีและขุนช้าง มักจะแสดงความ

เอาแต่ใจตนเองด้วยการเรียกร้องสิ่งต่างๆ จากผู้อื่นอยู่เสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับผู้หญิง เป็นไปตามแนวคิดการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการทางอารมณ์เด็กของ Shapiro (1997) ที่กล่าวว่า บิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรโดยทะนุถนอมจนเกินเหตุไม่มีการตั้งกฎเกณฑ์หรือระเบียบใดๆ ไม่ตำหนิหรือลงโทษเมื่อบุตรทำความผิด บุตรจะกลายเป็นบุคคลเอาแต่ใจตัวเอง ยึดความคิดของตนเองเป็นศูนย์กลางของความสนใจ มีอารมณ์อ่อนไหวง่ายขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งขุนช้างก็เช่นกันแม้ว่าขุนช้างไม่ได้รับความรักจากมารดา แต่ขุนช้างก็ได้รับความรักจากบิดาและญาติพี่น้อง รวมถึงบรรดาข้ารับใช้ที่พร้อมจะตอบสนองความต้องการของขุนช้างอยู่เสมอ ทำให้ขุนช้างแสดงพฤติกรรมที่เอาแต่ใจบ่อยครั้งโดยที่ไม่มีใครห้ามปรามได้ พฤติกรรมของตัวละครดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Faw and Belkin (2535) ที่กล่าวว่า หากพ่อแม่ให้ความอบอุ่นแก่เด็กน้อย ไม่สนใจจะควบคุมหรือให้การอบรมแก่เด็ก ทำให้เด็กมีลักษณะก้าวร้าวและมีความสามารถในการควบคุมตนเองต่ำ และเป็นไปตามแนวคิดของ Maccoby and Martin (1983) ส่วนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ ส่งผลให้เด็กมักไม่มีศักยภาพตามวุฒิภาวะ มีความสามารถในการควบคุมตนเองต่ำ มีลักษณะพึ่งพาผู้อื่นสูง และมีปัญหาในการควบคุมอารมณ์

การอบรมเลี้ยงดูโดยใช้เหตุผล นางสุวรรณมาลี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบนี้จากบิดาและมารดาที่เลี้ยงดูนางสุวรรณมาลี ด้วยความรักความอบอุ่น ให้ความรักและเอาใจใส่ต่อนางเป็นอย่างยิ่ง ส่งผลให้นางสุวรรณมาลีนั้น ให้ความเคารพเชื่อฟังต่อบิดามารดา และมีความเชื่อมั่นในตนเอง นางจึงมีลักษณะของเป็นผู้นำ มีความสามารถในการแก้ปัญหาโดยพึ่งพาตนเอง พฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นของนางสุวรรณมาลีนั้นแสดงออกถึงความฉลาดทาง อารมณ์ในด้านการตระหนักรู้ตนเอง ด้านการควบคุมตนเองและด้านทักษะทางสังคม กล่าวได้ว่าเพราะนางสุวรรณมาลีถูกอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากท้าวสีราชนางมณฑา จึงทำให้นางสุวรรณมาลีปรากฏพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความรอบคอบรู้จักใช้ดุลยพินิจที่จะพิจารณาสิ่งต่างๆ หรือเหตุต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงส่งผลให้นางสุวรรณมาลีมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านต่างๆ ข้างต้น พฤติกรรมของนางสุวรรณมาลีเป็นไปตามผลการวิจัยของ ศิริพร นพกิจ (2545) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เป็นการอบรมเลี้ยงดูทางบวก มีผลทางบวกกับการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน นั่นคือหากว่าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มากเท่าใดก็จะมี การคิดอย่างมีเหตุผลสูงขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของอัจฉรา สุขารมย์ (2543) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจะทำให้เด็กมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เป็นเด็กที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความหนักแน่น ควบคุมอารมณ์ และปรับตัวได้ดี ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดของ Baldwin (1948) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลทำให้เด็กเป็นคนวางแผน ในการกระทำจะมีการคิดไตร่ตรองมีความรับผิดชอบในตนเอง

ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบไม่มีเหตุผลเด็กจะขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดทักษะในการแก้ไขปัญหา ขาดความรับผิดชอบ ขาดความคิดสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับแนวคิดของ Hoffman (1970) ที่บอกว่าการที่มารดาใช้เหตุผลกับเด็กนั้นเกี่ยวข้องกับที่เด็กจะสามารถด้านทางสิ่งยั่วใจ และเมื่อทำผิดแล้วเด็กจะรู้สึกอายและยอมรับผิด ซึ่งเห็นได้จากพฤติกรรมของตัวละครที่ปรากฏ

การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มีเพียงนางวันทองเท่านั้นที่ถูกอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบนี้ ซึ่งการได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบนี้ทำให้นางช่วยเหลือตนเองได้น้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีจิตใจอ่อนไหว และไม่มั่นคงทางอารมณ์ อาจกล่าวได้ว่าเพราะนางวันทองเป็นผู้หญิงที่อยู่ในสังคมที่จำกัดให้ผู้หญิงอยู่ในกรอบของประเพณี ไม่มีสิทธิ์ในการตัดสินใจด้วยตนเอง ต้องเชื่อฟัง พ่อแม่ และสามี ซึ่งนางอยู่ในสถานะของช้างเท้าหลัง จากเหตุการณ์ที่นางได้รับจึงทำให้ดูเหมือนว่านางวันทองช่วยเหลือตนเองได้น้อย นางวันทองมักจะถูกบุคคลอื่นคอยจัดการชีวิตอยู่ เมื่อนางได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้ทำให้นางมีพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดของ Faw and Belkin (2535) ที่กล่าวว่า เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กน้อย แต่มีการควบคุมสูง ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีการลงโทษตัวเอง และจิตใจไม่มั่นคงและหนีห่างจากสังคม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Baumrind (1971) ที่พบว่า การเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบควบคุมจะทำให้บุตรมีอารมณ์ไม่ค่อยดี โกรธง่าย ไม่เป็นมิตร ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และขาดลักษณะของผู้นำส่งผลให้เด็กมักไม่ค่อยมีความสุข ชอบหลีกเลี่ยงสังคม มีความวิตกกังวลและรู้สึกไม่มั่นคงมีความคับข้องใจสูง ขาดความกระตือรือร้นไม่ค่อยมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และขาดความยืดหยุ่น และมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

จากผลการวิจัยนี้ พบว่า วรรณคดีมรดกเรื่องขุนช้างขุนแผนและพระอภัยมณี สะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางอารมณ์ของตัวละครในด้านต่างๆ ผ่านพฤติกรรมของตัวละครที่ถูกอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันไปของแต่ละครอบครัวที่ไม่ได้ใช้การเลี้ยงดูรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่ได้มีการผสมผสานการเลี้ยงดูในหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน และอาจมีรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูมากกว่ารูปแบบอื่นๆ การเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพฤติกรรม ทั้งนี้ เพราะการดำเนินชีวิตของแต่ละคนแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกัน ดังนั้นครอบครัวอาจมีรูปแบบวิธีการเลี้ยงดูที่เหมาะสมแตกต่างกันไป จึงอาจกล่าวได้ว่าครอบครัวมีความสำคัญที่จะช่วยปลูกฝัง เสริมสร้างให้เด็กมีความหลากหลายทางอารมณ์ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กเพื่อให้มีความพร้อมในการเผชิญกับปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ฉะนั้นผู้ปกครองควรให้ความดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดเพื่อช่วยในการพัฒนาความหลากหลายทางอารมณ์ของเด็ก